

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародних економічних відносин та управління проектами

ЗВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. *С.В.Г.*

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№27316102019

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
Методологія міжнародних економічних досліджень

підготовки магістра

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Програма навчальної дисципліни «Методологія міжнародних економічних досліджень» підготовки магістрів, галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини».

Розробник: Бояр А. О., д.е.н., професор

Рецензент: Романюк Н. І., к.г.н., доцент

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами протокол № __ від «__» вересня 2019 р.

Завідувач кафедри: (Бояр А. О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету міжнародних відносин протокол № __ від «__» вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Романюк Н. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	29 «Міжнародні відносини», 292 «Міжнародні економічні відносини», Міжнародні економічні відносини, магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90 / 3		Рік навчання 1-й
		Семестр 1-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 24 год.
		Самостійна робота 50 год.
		Консультації 6 год.
Форма контролю: залік		

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Вивчення дисципліни «Методологія міжнародних економічних досліджень» передбачає засвоєння студентами знань щодо організації наукових досліджень в Україні, структури, етапів і методів наукового дослідження, вимог до якості та оформлення різних видів науково-дослідних робіт. Після закінчення курсу студенти повинні розуміти місце науки та її прикладне значення в житті суспільства, роль інформаційно-промоційного супроводу в роботі науковця. Головним результатом вивчення дисципліни повинно стати уміння застосовувати набуті знання на практиці, зокрема послуговуватись засвоєними спеціальними та економіко-математичними методами дослідження при написанні своєї магістерської роботи, наукових статей, участі в науково-дослідних проектах. Студенти повинні об'єктивно оцінити особисті можливості і вподобання щодо професійної наукової діяльності за обраним фахом у майбутньому.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

знати:

- сутність методології економічної науки, методи міжнародних економічних досліджень;
- структуру і послідовність етапів наукового дослідження;
- особливості використання теоретичних і емпіричних методів наукового дослідження;
- загальні вимоги до оформлення статей, тез доповідей, курсових, магістерських, дисертаційних та інших науково-дослідних робіт, грантових пропозицій;
- практичні аспекти щодо управління науковими проектами.

вміти:

- застосовувати традиційні методи міжнародних економічних досліджень;
- формулювати тему, мету, завдання наукового дослідження;
- планувати наукове дослідження;
- правильно оформляти науково-дослідні роботи, відповідно до основних вимог та правил;
- користуватися сучасними методами та алгоритмами для проведення наукового дослідження;
- впроваджувати (здійснювати апробацію) результати власних наукових досліджень;
- складати та готувати наукову пропозицію (грантову заявку), знаходити шляхи їх практичної реалізації.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Основи наукової діяльності

Тема 1. Наука як продуктивна сила

Об'єкт та предмет курсу. Мета, завдання і структура курсу. Предмет і сутність науки та її головна функція. Класифікація наук, структурні елементи науки, їх характеристика. Етапи становлення і розвитку науки. Сутність наукового пізнання, знання та наукового дослідження. Функції знання. Науково-технічний потенціал України. Організаційна структура науки. Пріоритетні напрями розвитку науки. Організація науково-дослідницької діяльності в Україні. Система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів. Риси, кваліфікаційні характеристики та режим праці вченого.

Тема 2. Організація науково-дослідного процесу

Суть і структура дослідного процесу. Формування теоретичних уявлень про характер досліджень і рівень вивченості теми на основі літературного огляду. Аналіз існуючих вихідних даних наукового дослідження та можливостей їх застосування. Особливості використання загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження та інтерпретації вихідної інформації. Складання конкретної методики наукового дослідження як системи загальних і спеціальних методів. Аналіз результатів застосування методики і підготовки висновків з проведеного наукового дослідження. Розробка рекомендацій щодо досягнення мети наукового дослідження та розв'язання поставлених завдань.

Тема 3. Основи наукової методології

Місце теорії у наукових дослідженнях. Гносеологічний, логічний і методологічний підходи. Методологія. Наукова ідея. Гіпотеза. Закон. Закономірності. Принципи. Аксиома. Теореми. Категорія. Методологія і методи наукового пізнання. Принцип всезагального взаємозв'язку. Принцип єдності якості та кількості. Принцип відображення. Діалектичний та герменевтичний підходи у дослідженнях. Відмінності

загальної та часткової методології. Сутність трьох основних груп законів наукового пізнання – окремих, особливих, загальних.

Змістовний модуль 2

Організація та методика сучасних міжнародних економічних досліджень

Тема 4. Організація наукового дослідження

Сутність та основні етапи організації досліджень. Визначення проблеми та її конкретизація. Попередня розробка теоретичних положень. Розробка гіпотез. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Конкретизація проблеми дослідження. Визначення методики та методів дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Правила оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 5. Економіко-математичні та спеціальні методи міжнародних економічних досліджень

Кількісна та якісна інформація про світогосподарські зв'язки та її джерела. Вибір статистичних даних. Групування статистичних даних. Математичні методи первинної обробки статистичних даних (розрахунків середньої величини, середніх відхилень, коефіцієнта варіації тощо). Загальна характеристика методів економіко-математичного аналізу світогосподарських явищ. Суть та значення кореляційного аналізу. Суть та можливості методу регресійного аналізу. Прикладні економіко-математичні моделі світогосподарських зв'язків: теорія порівняльних переваг Гекшера-Оліна, теорія оптимальних валютних зон (Р. Манделла), модель просторової організації ринків збуту Ч. Хірріса («Гравітаційна модель»), методики розрахунку ВВП, модель оптимуму В. Паретто.

Тема 6. Пошук та відбір інформації для наукових досліджень

Роль інформації в наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Якість інформації в науковому дослідженні. Структура та призначення наукових документів. Принципи збору інформаційного матеріалу. Склад і структура наукових матеріалів. Процес збору матеріалів. Характеристика релевантної, бібліографічної та основної інформації. Роль та значення міжнародних наукометричних баз даних. Місце баз даних Scopus та Web of Science у системі сучасної наукової інформації.

Тема 7. Необхідність та можливості промоції наукового продукту у сучасному інформаційному просторі. Суть та значення промоції наукового продукту вченого у сучасному світі. Візуалізація результатів наукової роботи і промоція наукового продукту. Співвідношення категорій «авторські права», «промоція» і «реклама» наукового продукту. Можливості представлення та ідентифікації вченого в Інтернет-просторі: створення та адміністрування власної веб-сторінки, створення профіля вченого на платформі Google-академія, в професійних соціальних мережах ResearchGate, LinkedIn, на сайтах установ та організацій, одержання та використання цифрових ідентифікаторів науковця ORCID та ResearcherID. Можливості представлення і популяризації наукового продукту вченого в Інтернет-просторі: інституційні репозитарії закладів та установ, бібліографічні та електронні ресурси бібліотек, веб-сторінки наукових журналів, власні сайти тощо.

Сучасні можливості представлення наукового доробку на заходах конференційного типу та виставках.

Тема 8. Принципи та практичні аспекти щодо управління науковими проектами

Особливості наукових проектів, етапи реалізації науково-дослідного проекту. Планування життєвого циклу проекту. Алгоритм та методика підготовки проектних пропозицій (грантової заявки). Особливості створення та розвитку проектних команд у наукових проектах. Технічні та організаційні аспекти реалізації наукового проекту в Україні. Досвід реалізації грантових проектів у Волинській області і Україні. Кінцеві результати наукового проекту.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			Сам. роб
		Лек.	Практ.	Консул.	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основи наукової діяльності					
Тема 1. Наука як продуктивна сила	7,5	1	2	0,5	4
Тема 2. Організація науково-дослідного процесу	7,5	1	2	0,5	4
Тема 3. Основи наукової методології	15	2	4	1	8
Разом за змістовим модулем 1	30	4	8	2	16
Змістовий модуль 2. Організація та методика сучасних міжнародних економічних досліджень					
Тема 4. Організація наукового дослідження	7,5	1	2	0,5	4
Тема 5. Економіко-математичні та спеціальні методи міжнародних економічних досліджень	23,5	2	6	1,5	14
Тема 6. Пошук та відбір інформації для наукових досліджень	7,5	1	2	0,5	4
Тема 7. Необхідність та можливості промоції наукового продукту у сучасному інформаційному просторі	14	1	4	1	8
Тема 8. Принципи та практичні аспекти щодо управління науковими проектами	7,5	1	2	0,5	4
Разом за змістовим модулем 2	60	6	16	4	34
Усього години	90	10	24	6	50

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 3

Тема 1. Наука як продуктивна сила	4
Тема 2. Організація науково-дослідного процесу	4
Тема 3. Основи наукової методології	8
Тема 4. Організація наукового дослідження	4
Тема 5. Економіко-математичні та спеціальні методи міжнародних економічних досліджень	14
Тема 6. Пошук та відбір інформації для наукових досліджень	4
Тема 7. Необхідність та можливості промоції наукового продукту у сучасному інформаційному просторі	8
Тема 8. Принципи та практичні аспекти щодо управління науковими проектами	4
Усього години	50

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю з дисципліни – залік. Оцінювання знань і умінь студентів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати протягом усього вивчення курсу, становить 100. З них:

- 40 балів за поточний контроль (оцінювання) (модуль 1);
- 60 балів за підсумковий контроль (модульну контрольну роботу (МКР)) (модуль 2).

Поточне оцінювання.

За виступ на семінарі студент може отримати до 5 балів. Доповнення, зауваження та поправки виступів оцінюються за трьохбальною шкалою. Питання до виступаючих та викладача оцінюються у максимум 1 бал. Мінімальний крок оцінювання – 0,5 бала. Кількість балів, які студент може набрати протягом семінарського заняття не обмежена.

Усі набрані під час кожного з семінарів бали підсумовуються і інтерполюються у прив'язці до максимально можливої зваженої кількості балів, що може бути отримана за певний семінар (згідно з таблицею оцінювання). Це робиться за допомогою комп'ютерної програми «Excel» наступним чином. Студент з найвищою кількістю набраних балів оцінюється у максимальну кількість балів, а набрані іншими студентами бали пропорційно інтерполюються в сторону зменшення.

Підсумкове оцінювання.

Підсумкове оцінювання проводиться в усній або письмовій формі (за вибором студентів) за шкалою від 0 до 60 балів (3 питання, кожне з питань оцінюється у 20 балів).

Відмітка про успішне завершення вивчення дисципліни «Зараховано» виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені програмою навчальної дисципліни, та сумарно отримав не менше 60 балів. У випадку набрання студентом меншої (ніж 60) кількості балів або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали до встановленої дати заліку, відпрацювавши пропущені ним з поважних причин семінарські заняття письмово

або/та переписавши у домовлений з викладачем час модульну контрольну роботу. Підсумкова оцінка за вивчення курсу виставляється згідно зі шкалою оцінювання (див. нижче).

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Підсумковий контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1											Модуль 2		
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						МКР		
Тема 1	Тема 2	Тема 3		Тема 4	Тема 5			Тема 6	Тема 7				Тема 8
Сем 1	Сем 2	Сем 3	Сем 4	Сем 5	Сем 6	Сем 7	Сем 8	Сем 9	Сем 10	Сем 11	Сем 12		
3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	60	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навч. посібник. 3-тє вид. – К.: Знання, 2009. – 222 с.
<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/9599>
- Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнктів: рек. МОНУ/ А.Є. Конверський, В.І.Лубський, Т.Г.Горбаченко, В.А.Бугров; за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/Konversky_osn_metod_ta_org_nayk_dosl.2010.pdf
- Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 240 с.
<https://www.imath.kiev.ua/~golub/ref/tsekhmistrova.pdf>

Додаткова

- Грищенко І. М. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. / Київ. Нац. торг.-екон. ун-т. / І.М. Грищенко, О.М. Григоренко, В.А. Борисенко. — К.: КНТЕУ, 2001. — 185 с.

5. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник / Н.М. Краус. – Полтава: Оріяна, 2012. – 183 с.
6. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
7. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій / О. В. Кустовська. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124
8. Микешина Л. А. Філософія науки. Учебное пособие / Л.А.Микешина. – М.: Прогресс-Традиция, 2005. – 464 с.
9. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень / М. І. Пилипчук, А. С. Григорєв. – К.: Знання, 2007. – 270 с.
10. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
11. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: навч. посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.
12. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнкою. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 307 с.
13. <https://www.researchgate.net> – соціальна мережа для науковців.
14. <https://scholar.google.com/> - база даних вчених і їх праць google.
15. <https://www.scimagojr.com/> - база даних видань Scopus.
16. <http://mjl.clarivate.com/> - база даних журналів Web of Science.
17. <https://www.linkedin.com/> - соціальна мережа професіоналів.
18. <https://orcid.org/> - база даних вчених світу.